

Obsah

ČÁST I. SDÍLENÍ HYBNOSTI	
Kapitola 1. Viskozita a mechanismus sdílení hybnosti	
*§ 1.1 Newtonův zákon viskozity	23
*Příklad 1.1-1. Výpočet hustoty toku hybnosti	27
*§ 1.2 Nenewtonské tekutiny	30
*§ 1.3 Závislost viskozity na tlaku a teplotě	35
*Příklad 1.3-1. Odhad viskozity z kritických vlastností	38
*Příklad 1.3-2. Vliv tlaku na viskozitu plynu	39
§ 1.4 Teorie viskozity plynů s malou hustotou	39
Příklad 1.4-1. Výpočet viskozity plynu s malou hustotou	44
Příklad 1.4-2. Odhad viskozity směsi plynů s malou hustotou	45
§ 1.5 Teorie viskozity kapalin	46
Příklad 1.5-1. Odhad viskozity čisté kapaliny	49
Kontrolní otázky	49
Úlohy	50
Kapitola 2. Rozdělení rychlostí při laminárním proudění	54
*§ 2.1 Slupková bilance hybnosti: okrajové podmínky	55
*§ 2.2 Proudění stékající vrstvy kapaliny	56
*Příklad 2.2-1. Výpočet rychlosti stékající vrstvy kapaliny	60
Příklad 2.2-2. Stékající vrstva kapaliny s proměnnou viskozitou	61
*§ 2.3 Proudění trubkou kruhového průřezu	62
*Příklad 2.3-1. Stanovení viskozity z údajů získaných měřením průtoku kapilárou	66
Příklad 2.3-2. Binghamovo proudění v trubce kruhového průřezu	67
*§ 2.4 Proudění tekutiny mezikružím	69
§ 2.5 Proudění dvou stýkajících se nemísitelných tekutin	73
*§ 2.6 Pliživé obtékání pevné koule	75
*Příklad 2.6-1. Stanovení viskozity z rychlosti pádu koule	79
Kontrolní otázky	79
Úlohy	80

Kapitola 3. Bilanční rovnice pro izotermní systémy	90
*§ 3.1 Rovnice kontinuity	92
*§ 3.2 Rovnice pohybu	94
§ 3.3 Rovnice mechanické energie	99
*§ 3.4 Bilanční rovnice v křivočarých souřadnicích	105
*§ 3.5 Použití bilančních rovnic k analýze problémů při ustáleném proudění	108
*Příklad 3.5-1. Tangenciální proudění newtonské tekutiny mezi dvěma soustřednými válci.	110
*Příklad 3.5-2. Tvar povrchu rotující kapaliny	112
Příklad 3.5-3. Vztahy pro kroutící moment a rozdělení rychlostí ve viskozimetru z kuželes a desky	114
§ 3.6 Bilanční rovnice pro nestlačitelnou nenewtonskou tekutinu	117
Příklad 3.6-1. Tangenciální proudění binghamské tekutiny mezikružím	119
Příklad 3.6-2. Složky tenzoru hustoty toku hybnosti pro radiální proudění newtonské tekutiny mezi dvěma rovnoběžnými kotouči.	121
*§ 3.7 Uplatnění teorie podobnosti na bilanční rovnice	122
Příklad 3.7-1. Odhad hloubky víru v míchané kapalině	124
Kontrolní otázky	127
Úlohy	127
Kapitola 4. Rozdělení rychlostí, je-li více než jedna nezávisle proměnná	140
*§ 4.1 Neustálené laminární proudění	140
*Příklad 4.1-1. Proudění v blízkosti stěny, která se náhle uvede v pohyb.	141
Příklad 4.1-2. Neustálené laminární proudění v trubce kruhového průřezu	143
§ 4.2 Ustálené laminární proudění s dvěma nenulovými složkami rychlosti: proudová funkce.	147
Příklad 4.2-1. Pliživé obtékání koule	147
§ 4.3 Ustálené dvojrozměrné potenciální proudění	150
Příklad 4.3-1. Ideální proudění kolem válce	153
Příklad 4.3-2. Vtok do kanálu obdélníkového průřezu	155
§ 4.4 Teorie mezní vrstvy	157
Příklad 4.4-1. Proudění v blízkosti stěny, která se náhle uvede v pohyb.	157
Příklad 4.4-2. Proudění v blízkosti náběhové hrany rovné desky.	159
Kontrolní otázky	163
Úlohy	163
Kapitola 5. Rozložení rychlostí při turbulentním proudění	170
*§ 5.1 Fluktuace a časově vyhlazené veličiny	171
*§ 5.2 Časové vyhlazení bilančních rovnic pro nestlačitelnou tekutinu	174

*§ 5.3 Poloempirické výrazy pro Reynoldsova napětí	176
*Příklad 5.3-1. Odvození zákona logaritmického rozložení rychlostí při proudění v trubce (daleko od stěny)	178
*Příklad 5.3-2. Rozdělení rychlostí při proudění v trubce (blízko u stěny)	179
*Příklad 5.3-3. Relativní velikost molekulární a turbulentní viskozity	181
*§ 5.4 Korelační tenzor druhého řádu a jeho šíření (Kármánova-Howarthova rovnice).	182
Příklad 5.4-1. Rozpad turbulence za mřížkou	189
Kontrolní otázky	190
Úlohy	190
Kapitola 6. Sdílení hybnosti mezi fázemi v izotermních systémech	197
*§ 6.1 Definice koeficientu tření	198
*§ 6.2 Koeficient tření při proudění trubkou	199
*Příklad 6.2-1. Rozdíl tlaků, potřebný pro daný objemový průtok	204
*Příklad 6.2-2. Objemový průtok při daném rozdílu tlaků	205
*§ 6.3 Koeficient tření při obtékání koule	207
*Příklad 6.3-1. Stanovení průměru padající koule	211
§ 6.4 Koeficient tření v kolonách s výplní	212
Kontrolní otázky	216
Úlohy	217
Kapitola 7. Makroskopické bilance v izotermních systémech	224
*§ 7.1 Makroskopická bilance hmoty	225
*§ 7.2 Makroskopická bilance hybnosti	226
*§ 7.3 Makroskopická bilance mechanické energie (Bernoulliho rovnice)	227
Příklad 7.3-1. Odvození bilance mechanické energie pro proudění nestlačitelné tekutiny v ustáleném stavu	228
*§ 7.4 Odhad ztrát třením	230
*Příklad 7.4-1. Příkon potřebný k čerpání tekutiny potrubím	233
*§ 7.5 Použití makroskopických bilancí k analýze proudění v ustáleném stavu	234
*Příklad 7.5-1. Vzrůst tlaku a ztráta tření v náhlém rozšíření	234
*Příklad 7.5-2. Činnost ejektoru pro kapaliny	236
*Příklad 7.5-3. Sila působící v ohybu trubky	238
*Příklad 7.5-4. Izotermní proudění kapaliny clonou	240
§ 7.6 Použití makroskopických bilancí k analýze problémů neustáleného proudění	242
Příklad 7.6-1. Doba výtoku tekutiny z nálevky	242
Příklad 7.6-2. Kmity tlumeného manometru	245
Kontrolní otázky	247
Úlohy	248

ČÁST II. SDÍLENÍ ENERGIE

Kapitola 8. Tepelná vodivost a mechanismus sdílení energie	259
*§ 8.1 Fourierův zákon vedení tepla	259
*Příklad 8.1-1. Měření tepelné vodivosti	265
*§ 8.2 Závislost tepelné vodivosti plynů a kapalin na teplotě a tlaku	265
*Příklad 8.2-1. Vliv tlaku na tepelnou vodivost	268
§ 8.3 Teorie tepelné vodivosti plynů s malou hustotou	268
Příklad 8.3-1. Výpočet tepelné vodivosti jednoatomového plynu s malou hustotou	274
Příklad 8.3-2. Odhad tepelné vodivosti víceatomového plynu s malou hustotou	274
Příklad 8.3-3. Odhad tepelné vodivosti směsi plynů s malou hustotou	275
§ 8.4 Teorie tepelné vodivosti kapalin	275
Příklad 8.4-1. Odhad tepelné vodivosti kapaliny	277
§ 8.5 Tepelná vodivost tuhých látek	277
Kontrolní otázky	278
Úlohy	279
Kapitola 9. Rozdělení teplot v tuhých látkách a při laminárním proudění	281
*§ 9.1 Slupkové bilance energie: okrajové podmínky	282
*§ 9.2 Vedení tepla s elektrickým zdrojem tepla	283
*Příklad 9.2-1. Výpočet napětí potřebného pro daný vzestup teploty drátu ohřívaného elektrickým proudem	286
Příklad 9.2-2. Ohřívání drátu, jehož elektrická i tepelná vodivost se mění s teplotou	287
§ 9.3 Vedení tepla s jaderným zdrojem tepla	289
*§ 9.4 Vedení tepla se zdrojem tepla z viskózní disipace	292
§ 9.5 Vedení tepla s chemickým zdrojem tepla	294
*§ 9.6 Vedení tepla složenou stěnou: sčítání odporů	299
*Příklad 9.6-1. Složená válcová stěna	301
§ 9.7 Vedení tepla chladicím žebrem	303
Příklad 9.7-1. Chyba při měření teploty termočlánkem	306
*§ 9.8 Nucená konvekce	307
*§ 9.9 Volná konvekce	312
Kontrolní otázky	315
Úlohy	315
Kapitola 10. Bilanční rovnice pro neizotermní systémy	325
*§ 10.1 Rovnice energie	326
*§ 10.2 Rovnice energie v křivočarých souřadnicích	331
*§ 10.3 Rovnice pohybu pro nucenou a volnou konvekci při neizotermním proudění	332

*§ 10.4 Přehled bilančních rovnic	335
*§ 10.5 Použití bilančních rovnic při analýze problémů s ustáleným sdílením tepla	339
*Příklad 10.5-1. Tangenciální proudění v mezikruží se zahříváním způsobeným viskozní disipací	340
*Příklad 10.5-2. Ustálené proudění neizotermní vrstvy kapaliny	341
*Příklad 10.5-3. Transpirační chlazení	343
Příklad 10.5-4. Sdílení tepla volnou konvekcí ze svíslé desky	345
Příklad 10.5-5. Jednorozměrné proudění stlačitelné tekutiny. Gradient rychlosti, teploty a tlaku v ustálené rázové vlně	349
Příklad 10.5-6. Adiabatické pochody v ideálním plynu bez tření	352
*§ 10.6 Uplatnění teorie podobnosti na bilanční rovnice	353
*Příklad 10.6-1. Sdílení tepla při nucené konvekci v nádobě s míchadlem	355
*Příklad 10.6-2. Teplota povrchu elektrického topného hadu	356
Kontrolní otázky	358
Úlohy	359
Kapitola 11. Rozdělení teplot, je-li více než jedna nezávisle proměnná	369
*§ 11.1 Neustálené vedení tepla v tuhých látkách	369
*Příklad 11.1-1. Ohřívání polonekonečné desky	370
*Příklad 11.1-2. Ohřívání desky konečné tloušťky	371
Příklad 11.1-3. Ochlazování koule, která je ve styku s dobře promíchávanou tekutinou	375
§ 11.2 Ustálené vedení tepla při laminárním proudění	378
Příklad 11.2-1. Laminární proudění trubkou při konstantní hustotě tepelného toku u stěny	379
Příklad 11.2-2. Laminární proudění trubkou při konstantní hustotě tepelného toku u stěny: asymptotické řešení pro krátké vzdálenosti od počátku ohřívané oblasti	380
§ 11.3 Ustálené dvojrozměrné potenciální proudění tepla v tuhých látkách	382
Příklad 11.3-1. Rozdělení teplot ve stěně	383
§ 11.4 Teorie mezní vrstvy	384
Příklad 11.4-1. Sdílení tepla s nucenou konvekcí při laminárním proudění podél ohřívané rovné desky	384
Kontrolní otázky	388
Úlohy	388
Kapitola 12. Rozložení teplot při turbulentním proudění	394
*§ 12.1 Fluktuace teploty a časově vyhlazená teplota	394
*§ 12.2 Časové vyhlazení rovnice energie	395
*§ 12.3 Poloempirické výrazy pro turbulentní hustotu toku energie	397
*Příklad 12.3-1. Profily teplot při ustáleném turbulentním proudění v hladkých trubkách s kruhovým průřezem	398

§ 12.4 Dvojitá korelace teploty a její šíření: Corrsinova rovnice	403
Příklad 12.4-1. Rovnice rozpadu pro dvojitou korelací teploty	404
Kontrolní otázky	405
Úlohy	405
Kapitola 13. Sdílení energie mezi fázemi v neizotermních systémech	407
*§ 13.1 Definice koeficientu přestupu tepla	408
*Příklad 13.1-1. Výpočet koeficientů přestupu tepla z experimentálních údajů	411
*§ 13.2 Koeficienty přestupu tepla v trubkách při nucené konvekci	414
*Příklad 13.2-1. Výpočet trubkového ohříváče	423
*§ 13.3 Koeficienty přestupu tepla při nuceném obtékání těles	424
§ 13.4 Koeficienty přestupu tepla při nuceném proudění vrstvou výplně	428
*§ 13.5 Koeficienty přestupu tepla při volné konvekci	429
*Příklad 13.5-1. Tepelné ztráty z vodorovné trubky, způsobené volnou konvekcí	431
§ 13.6 Koeficienty přestupu tepla při kondenzaci par čistých látek na povrchu tuhé látky	432
Příklad 13.6-1. Kondenzace vodní páry na svislém povrchu	436
Kontrolní otázky	437
Úlohy	438
Kapitola 14. Sdílení energie zářením	444
*§ 14.1 Spektrum elektromagnetického záření	445
*§ 14.2 Pohlcování a vyzařování tuhými povrhy	447
*§ 14.3 Planckův rozdělovací zákon, Wienův posunovací zákon a Stefanův-Boltzmannův zákon	450
*Příklad 14.3-1. Teplota Slunce a vysílání energie záření ze Slunce	454
*§ 14.4 Přímé záření mezi černými tělesy ve vakuu při rozličných teplotách	454
*Příklad 14.4-1. Odhad sluneční konstanty	460
*Příklad 14.4-2. Sdílení tepla zářením mezi dvěma kotouči	461
*§ 14.5 Záření mezi jinými než černými tělesy při rozličných teplotách	462
*Příklad 14.5-1. Radiační clony	463
*Příklad 14.5-2. Ztráty tepla z vodorovné trubky zářením a volnou konvekcí	465
Příklad 14.5-3. Kombinace záření a konvekce	465
§ 14.6 Sdílení energie záření v absorbujících prostředích	466
Příklad 14.6-1. Pohlcování monochromatického svazku paprsků	468
Kontrolní otázky	468
Úlohy	469
Kapitola 15. Makroskopické bilance v neizotermních systémech	473
*§ 15.1 Makroskopická bilance energie	474
*§ 15.2 Makroskopická bilance mechanické energie (Bernoulliova rovnice)	476

*§ 15.3 Přehled makroskopických bilancí pro čisté tekutiny	480
*§ 15.4 Řešení problémů v ustáleném stavu pomocí makroskopických bilancí	480
*Příklad 15.4-1. Chlazení ideálního plynu	480
*Příklad 15.4-2. Souproudé nebo protiproudé výměníky tepla	482
*Příklad 15.4-3. Výkon potřebný k dopravě stlačitelné tekutiny dlouhým potrubím .	484
Příklad 15.4-4. Michání dvou proudů ideálního plynu	486
*Příklad 15.4-5. Proudení stlačitelných tekutin škrtícím průtokoměrem	488
§ 15.5 Řešení úloh v neustáleném stavu makroskopickými bilancemi	490
Příklad 15.5-1. Zahřívání kapaliny v míchané nádrži	490
Příklad 15.5-2. Činnost jednoduchého regulátora teploty	494
Příklad 15.5-3. Jednorázová volná expenze stlačitelné tekutiny	497

Kontrolní otázky 500

Úlohy 500

ČÁST III. SDÍLENÍ HMOTY

Kapitola 16. Difuzivita a mechanismy sdílení hmoty 515

*§ 16.1 Definice koncentrací, rychlostí a hustot toku hmoty	516
Příklad 16.1-1. Vztahy mezi hustotami toku látky	520
*§ 16.2 Fickův zákon difuze	521
*§ 16.3 Závislost difuzivity na teplotě a tlaku	525
*Příklad 16.3-1. Odhad difuzivity plynu s malou hustotou	526
*Příklad 16.3-2. Odhad difuzivity plynu s větší hustotou	527
§ 16.4 Teorie obyčejné difuze v plynech s malou hustotou	528
Příklad 16.4-1. Výpočet difuzivity plynu s malou hustotou	532
§ 16.5 Teorie obyčejné difuze v kapalinách	533
Příklad 16.5-1. Odhad difuzivity v binární kapalné směsi	536
Kontrolní otázky	536
Úlohy	537

Kapitola 17. Rozdelení koncentrací v tuhých látkách a při laminárním proudění 540

*§ 17.1 Slupkové bilance hmoty: okrajové podmínky	542
*§ 17.2 Difuze nehybnou vrstvou plynu	542
*Příklad 17.2-1. Stanovení difuzivity	546
Příklad 17.2-2. Difuze neizotermní kulovou vrstvou	547
*§ 17.3 Difuze s heterogenní chemickou reakcí	549
*Příklad 17.3-1. Difuze při pomalé heterogenní reakci	551
*§ 17.4 Difuze při homogenní chemické reakci	552
*Příklad 17.4-1. Absorpce s chemickou reakcí v míchané nádrži	554

*§ 17.5 Difúze do stékající vrstvy kapaliny: sdílení hmoty při nucené konvekci	556
*Příklad 17.5-1. Absorpce plynu z bublin	560
§ 17.6 Difúze a chemická reakce v půrovitém katalyzátoru: „faktor účinnosti“	561
Kontrolní otázky	565
Úlohy	566
Kapitola 18. Bilanční rovnice v systémech s mnoha složkami	574
*§ 18.1 Rovnice kontinuity pro binární směs	574
*§ 18.2 Rovnice kontinuity složky A v křivočarých souřadnicích	578
§ 18.3 Bilanční rovnice pro vicesložkové systémy, vyjádřené hustotami toku	579
§ 18.4 Vicesložkové hustoty toku, vyjádřené transportními vlastnostmi	583
§ 18.5 Použití bilančních rovnic na difúzní problémy	591
Příklad 18.5-1. Současné sdílení tepla a hmoty	591
Příklad 18.5-2. Tepelná difúze	594
Příklad 18.5-3. Tlaková difúze	595
Příklad 18.5-4. Nucená difúze	596
Příklad 18.5-5. Třísloužková obyčejná difúze s heterogenní chemickou reakcí	598
*§ 18.6 Uplatnění teorie podobnosti na binární izotermní směs tekutin	599
Příklad 18.6-1. Míchání misitelných kapalin	601
Kontrolní otázky	602
Úlohy	603
Kapitola 19. Rozdělení koncentrací, je-li více než jedna nezávisle proměnná	612
§ 19.1 Neustálená difúze	614
Příklad 19.1-1. <u>Odpárování</u> v neustáleném stavu	614
Příklad 19.1-2. Neustálená difúze provázená reakcí prvního řádu	618
Příklad 19.1-3. Absorpce doprovázená rychlou chemickou reakcí	619
§ 19.2 Teorie mezní vrstvy: Kármánova přibližná metoda	622
Příklad 19.2-1. Neustálené odpárování do vicesložkové směsi	622
Příklad 19.2-2. Difúze provázená chemickou reakcí při izotermním laminárním proudění podél rozpustné rovné desky	626
§ 19.3 Teorie mezní vrstvy: exaktní řešení pro současné sdílení tepla, hmoty a hybnosti	629
Příklad 19.3-1. Výpočet rychlosti sdílení hmoty	639
Kontrolní otázky	640
Úlohy	641
Kapitola 20. Rozdělení koncentrací při turbulentním proudění	648
*§ 20.1 Fluktuační koncentrace a časově vyhlazená koncentrace	648
*§ 20.2 Vyhlazení rovnice kontinuity pro složku A podle času	649

§ 20.3 Poloempirické výrazy pro turbulentní hustotu toku hmoty	650
Příklad 20.3-1. Profily koncentrací při turbulentním proudění v hladkém potrubí s kruhovým průřezem	651
Příklad 20.3-2. Desorpce amoniaku v koloně se zkrápenou stěnou	652
§ 20.4 Dvojitá korelace koncentrace a jejího šíření: Corrsinova rovnice	655
Kontrolní otázky	655
Úlohy	655
Kapitola 21. Sdílení hmoty mezi fázemi ve vícesložkových systémech	658
*§ 21.1 Definice binárních koeficientů přestupu hmoty	659
*§ 21.2 Korelace binárních koeficientů přestupu hmoty při malé rychlosti sdílení hmoty .	663
*Příklad 21.2-1. <u>Vypařování kapky při pádu</u>	669
*Příklad 21.2-2. Psychrometr s vlhkým a suchým teploměrem	670
*§ 21.3 Definice binárního koeficientu prostupu hmoty při malé rychlosti sdílení hmoty .	673
*§ 21.4 Definice koeficientů přestupu hmoty při velké rychlosti sdílení hmoty	677
§ 21.5 Koeficienty přestupu při velké rychlosti sdílení hmoty: filmová teorie	679
Příklad 21.5-1. Rychlé odpařování čisté kapaliny	687
Příklad 21.5-2. <u>Použití opravných faktorů při vypařování kapky</u>	688
Příklad 21.5-3. Chování vlhkého teploměru při velké rychlosti sdílení hmoty	688
§ 21.6 Koeficienty přestupu při velké rychlosti sdílení hmoty: penetrační teorie	690
§ 21.7 Koeficienty přestupu při velké rychlosti sdílení hmoty: teorie mezní vrstvy	694
Příklad 21.7-1. Rychlé vypařování z rovného povrchu	698
§ 21.8 Koeficienty přestupu ve vícesložkových systémech	698
Příklad 21.8-1. Sdílení hmoty v katalytickém reaktoru s nehybnou vrstvou	700
Kontrolní otázky	702
Úlohy	703
Kapitola 22. Makroskopické bilance pro vícesložkové systémy	708
*§ 22.1 Makroskopická bilance hmoty	709
*§ 22.2 Makroskopická bilance hybnosti	710
*§ 22.3 Makroskopická bilance energie	711
*§ 22.4 Makroskopická bilance mechanické energie	712
*§ 22.5 Použití makroskopických bilancí k řešení problémů při ustáleném stavu	712
*Příklad 22.5-1. Bilance energie pro reaktor na konverzi kysličníku siřičitého	712
*Příklad 22.5-2. Výška absorpční věže s výplní	715
Příklad 22.5-3. Adiabatická expanze směsi plynů tryskou bez tření	720
§ 22.6 Použití makroskopických bilancí k řešení problémů při neustáleném stavu	723
Příklad 22.6-1. Spouštění chemického reaktoru	723
Příklad 22.6-2. Neustálený provoz kolony s výplní	725
Kontrolní otázky	728
Úlohy	729

Příloha A. Přehled vektorové a tenzorové symboliky

737

§ A.1 Vektorové operace z geometrického hlediska	738
§ A.2 Vektorové operace z analytického hlediska	741
Příklad A.2-1. Důkaz identity vektorů	744
§ A.3 Vektorové diferenciální operace	745
§ A.4 Tenzory druhého řádu	749
Příklad A.4-1. Důkaz identity tenzorů	753
§ A.5 Integrální teorémy pro vektory a tenzory	753
§ A.6 Složky vektorů a tenzorů v křivočarých souřadnicích	755
Příklad A.6-1. Transformační charakteristiky vektorových a tenzorových součinů	758
§ A.7 Diferenciální operace v křivočarých souřadnicích	759
Příklad A.7-1. Odvození některých diferenciálních operací v cylindrických souřadnicích	763

Příloha B. Tabulky k odhadu transportních vlastností

767

§ B.1 Parametry mezimolekulárních sil a kritické vlastnosti	768
§ B.2 Funkce pro odhad transportních vlastností plynů při malých hustotách	770

Příloha C. Konstanty a převodní faktory

771

§ C.1 Matematické konstanty	771
§ C.2 Fyzikální konstanty	771
§ C.3 Převodní faktory	772

Seznam symbolů

781

Doslov

789

Rejstřík autorů

791

Rejstřík věcný

796